

■ Hovin valtiatar. Mehiläisyhteiskunnan kunin-gattaren erottaa värikkästä merkistä päälään kitiinikuoressa.

Auringon lapset

Kahdeksan miljoonaa mehiläistä matkasi Raumalta Lapin hillasoille. Töitä riitti kolmeksi päiväksi. ▶

Teksti **Petri Pöntinen** Kuvat **Ossi Ahola**

■ **Horsma, kesän viimeisiä kukkijoita.**

Horsma on kärsinyt liiasta vedestä Itä-Suomessa. Vain helle villiinnyttäisi mehiläiset.

Puolukkakangas surisee uhkaavasti. Puoli miljoonaa mehiläistä lentää, tuulettaa ja viestittää.

Aluksi niitä on tynnytelvä.

Tarhaaja **Pasi Seikkula** on pukeutunut valkoiseen suo-
japukuun ja -päähineeseen, valkoinen väri ei ärsytä. Hän pumpppaa paljain käsin metallikannun paljetta. Nokasta leviää vieno savuvana, kuin suitsukkeesta.

Vuosituhansia vanha viesti kiemurtelee pesään. Mehiläiset hämätään luulemaan, että metsäpalo lähestyy. Ne alkavat tankata kolmen päivän muonia mesikupuun.

”Silloin ne eivät pelästy, hyökkää ihmistä kohti.”

Helpottava – ja järkeenkäypä – tieto. Ku-
ka sitä kylläisellä vatsalla kimpaantuisi.

Seikkula ja mehiläishoitaja **Reima Palonen** keräävät hunajasaaliin rivakasti. Pesä-
taltalla kansi auki, savua kennostoon, kel-
lertävät vahakakut autoon, työläiset takaisin
ahertamaan. Aikaa ei ole hukattavaksi.

”Suomen luonto on niin kiihkeä.”

Aurinko siilautuu mäntymetsän lomitse.
Horsma ja kanerva, kesän viimeiset kukki-
jat, odottavat vuoroaan.

■ **Ikivanha viesti. Savu saa pörriäiset tankkaamaan metsä-
palon varalle – ja rauhoittaa ne.**

Täällä, Rauman Lapissa, Seikkula on
palvellut luontoa 30 vuotta. Kun hän
täytti 12 vuotta, isä antoi lahjaksi kuusi
mehiläispesää. Nyt hänen palkkalistoillaan
on keskipesällä 24 miljoonaa työläistä.

Perheyrittäjä seuraa siivekkäineen kesän
kulkua kohti pohjoista. Pesäiä kuskataan
Kemijärven hillasoille, Taivalkosken mus-
tikka- ja puolukkamättäille, Rautavaaran,
Juuan ja Nurmeksen horsmikkoaukeille.
Missä kasvien mesi, siellä mehiläiset. Pör-
riäiset jalostavat entsyymeillään sokeriher-
kun hunajaksi.

Seikkula on erikoistunut yhden kasvilajiin
hunajiin. Perustavaralla, sekakukkahunajal-
la, ei elä. ”Viljanviljelijänkin on vaikea saada
pellostaan leipä, jos hän ei erikoistu.”

Luonto auttaa tarhaajaa. Jotta kaikille
marjoille ja kukille riittää pölyttäjiä, ku-
kinta rytmittyy pitkin kesää, niin kasveit-
tain kuin kasvuyöhykkeittäin. Horsma
antaa mettä valoisina öinä, puolukka rie-
haantuu sateen jälkeen, mustikan kukka
makeutuu jo viileässä.

Ensi kesänä Seikkula aikoo kyyditä me-

hiläisiään mustikan perässä Satakunnasta
Pohjois-Karjalan kautta Lappiin.

”Silloin kukinnasta saa äärimmäisen pit-
kän, melkein kuusi viikkoa.”

Mutta luonto on myös armoton, riskiä ei
voi vakuuttaa. Halla saattaa tuhota kukin-
not, vesi pilata sadon. Sateessa pörriäiset
vain kyyhöttävät kennostossa, viettävät lup-
poa, sillä kukat eivät eritä mettä.

Huippukausina Seikkula kerää 30 000 ki-
loa, huonoina vain 5 000 kiloa hunajaa.

Mehiläiskalenterissa tämä suvi on ollut
oikukkaan vaihteleva, tyypillistä Suomen
kesää. Länsirannikolla enimmäkseen aurin-
kaisen kaunis, idässä viheliäisen kostea.

Vadelma luovutti kiivaasti mettä helle-
aallossa kesäkuun lopussa. Mutta horsma
on kärsinyt liiasta vedestä, on tulossa kol-
mas peräkkäinen huono vuosi. Vain kym-
menen päivän kuiva lämpökuuri pelastai-
si sadon, villiinnyttäisi mehiläislennostot.

”Nämä ovat sellaisia auringon lapsia.”

Ihmisduunarilla on monin verroin tar-
kempi makuaisti kuin työläismehiläi-
sellä.

Vegaanin ruokavaliota noudattava pör-
riäinen kiinnostuu horsmasta vasta, kun
kasvissa on sokeria yli kymmenen prosent-

■ **Uskolliset palvelijat. Keruu-
matkalla mehiläinen käy 200
kertaa vain yhden lajin kukissa.**

tia. Välinpitämättömyys ei kerro laiskuu-
desta, vaan laskelmoinnista. Jos hyönteinen
kiikuttaisi pesään lähinnä vettä, se tekisi
turhaa työtä, lentäisi turhia kilometrejä.
Eläin kuolee, kun mittarissa on 800 ki-
lometriä.

”Valmistaja ei ole antanut sille pidempää
takuu-aikaa”, Seikkula sanoo. ”Kuivana ai-
kana matka tahtuu kolmessa päivässä.”

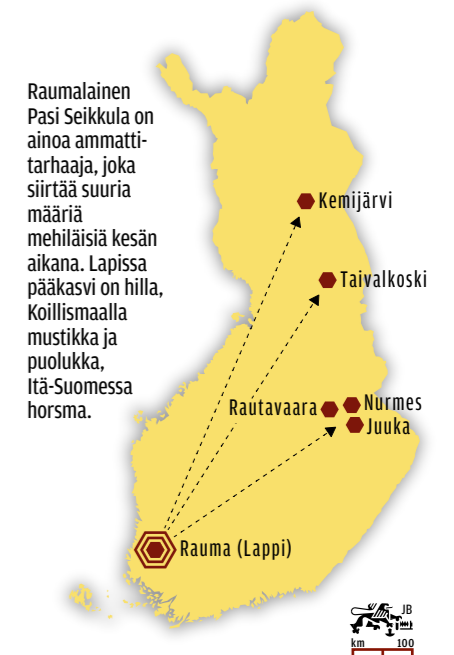
Mehiläisyhteiskunta toimii muutenkin
tehokkaasti, tarhaajan mieliksi. Kun on
menossa voikukkakesonki, työläiset kes-
kittyvät sen keltaiseen kukkaan. Jos joku
tunari yrittää tarjota pesään leskenlehden
hunajaa, se laitetaan ”jäähyllle”.

Yksi hunajagramma vaatii 200 kukka-
käyntiä. Mehiläiset, toisin kuin kimalaiset,
eivät sekoita laatuja samalla keruulennolla,
ne eivät vilkuilee vieraita kasveja.

Tarhaajan työläiset ovat kukkauskollisia.

Pasi Seikkula kaivaa tummasta parves-
ta sen valtiaan, kuningattaren. Sen
päälaen kovassa kitiinikuoreessa on
punainen merkki ja numero.

MEHILÄISTEN REISSUKESÄ

Raumlainen Pasi Seikkula on ainoa ammatti-
tarhaaja, joka siirtää suuria
määriä mehiläisiä kesän
aikana. Lapissa pääkasvi on hilla,
Koillismaalla mustikka ja
puolukka, Itä-Suomessa
horsma.

■ Pasi Seikkula, toisen polven tarhaaja.

Honeckerin jälkeläiset ovat tehokkaita ja työhulluja meden kerääjiä. Ja vielä kilttejä.

”Tässä rouva numero 35!”

Pesässä vallitsee matriarkaatti, naisvalta, ja yhdessä yhdyskunnassa on yksi kuningatar. Emo poistuu ulos vain häälennolle, muutoin sitä ympäröi hovi, joka syöttää ja siivoaa. Ei mikään länsimainen mallidemokratia: syntymänsä jälkeen kuningatar likvidoi muut kandidaatit ja tappaa oman äitinsä.

Julmuus on mehiläisyhteiskunnan – ja tarhaajan – etu.

Mehiläinen ei ole Suomen alkupe räislaji, mutta se toimii niin kuin muutkin luonnon eläimet. Kaikki tähtää eloonjäämiseen, suvunjatkamiseen.

Vahvin kuningatar jää munimaan jälkeläisiä, nopein kuhnuri, koirasmehiläinen, pääsee riiamaan kuningattaren kanssa. Työläinen valmistaa keväällä hunajaa ensiksi talvehtimista varten, vasta ylijäämän se antaa ihmiselle.

Tarhapöriäinen on tiimivalmennuttu tehokkuusajattelijana – ja vielä työhullu.

”Mutta mehiläiset eivät osaa laskea, paljonko ne tarvitsevat talvehtimista varten. Ne keräävät yhden laatikon itselleen, antavat viisi ylimääräistä”, Seikkula kuvaa.

■ Takaisin töihin. Hunajakakut siirretään lingottaviksi, työläiset palautetaan ahertamaan.

Tarhaaja puuttuu luonnonvalintaan. Parhaita mehiläisrotuja ja -kantoja suositetaan, kuten hevosen ja koiran jalostuksessa. Puhdasrotuiset kuningattaret munivat jälkeläisiä, jotka tuottavat hunajaa jopa kaksi kertaa enemmän kuin sekarotuiset työläiset.

Seikkulan taskussa on pieni rasia, se kuhisee kuningattaria. Ne ovat syntyneet Keski-Euroopan Alpeilla, tummia väriltään, kylmänkestäviä luonnostaan.

Hän narauttaa taas uuden pesän auki, esittelee yhden suosikeistaan.

”Näitä kutsutaan Honeckerin jälkeläisiksi.”

Onhan tässä jotain huvittavaakin. Saksalaismehiläisten sukulaiset puurtavat hunajaa Suomessa, josta se myydään Saksaan. Seikkulan firman, Lappi-Hunajan, miljoonan euron liikevaihdosta valtaosa koostuu viennistä. Keskieurooppalainen ruokakulttuuri arvostaa erilaisuutta, aitoja, eksoottisia makuja.

”Meille hunajat ovat kuin viinejä.”

Lattbusch on Honeckerin jälkeläisten

■ Metsän siimeksessä. Tarhassa on kymmenen pesää, pesässä puolenkymmentä laatikkoa.

oikea nimi, se on krainilaisen rodun yksi linja. DDR:n edesmennyt pääsihteeri, kommunistijohtaja **Eric Honecker** olisi varmasti ylpeä mehiläistään.

Ne ovat hulluina hilloihin.

Kesäkuun 8. päivä Seikkula lastasi kuorma-autoon kahdeksan miljoonaa pörräistä, Honeckerin jälkeläiset joukossa, ja matkasi Kemijärvelle, Lapin hillasoille. Itä-Saksan siivekkäiden perilliset kuhisivat intoa pohjoisen karuissa oloissa. Yhteen pesään kertyi päivässä ämpärillinen hillahunajaa.

Töitä riitti soilla kolmeksi vuorokaudeksi. Sitten aurinko katosi, kolme viikkoa oli joutoaikaa.

”Jos meillä olisi ollut huonot mehiläiset matkassa, emme olisi saaneet mitään.”

Eivätkö mehiläiset eksyneet oudossa maastossa?

Seikkula osoittaa yhtä työläistä. Katso, miten se kohottaa takapyrstöään, tuulettaa siivillä, levittää viestihormonia. Näin nuoret yksilöt tietävät, missä koti on. Tie-

dustelijat taas kertovat eri tanssein, miten kaukana ja missä ilmansuunnassa houkuttelevin mesilähde on.

Lentoreviirin halkaisija on noin kolme kilometriä. Jos tarhan paikkaa siirtää kilometrin matkan, silloin pistiäiset sekoavat, etsivät vanhaa asuntoa.

”Ongelmia ei synny, jos pesiä vie Rautalta Kemijärvelle. Mehiläiset muodostavat uuden karttapohjan.”

Pesän ulkolämpötila: 25 astetta. Paino: 134,6 kiloa. Muutos eilisestä illasta: 1,6 kiloa.

Pasi Seikkula näprää kännykkää. Tekstiviesti kertoo reaaliajassa oleellisen kennoston salatusta elämästä.

Ikivanha ammatti kohtaa nykyteknologian. Älykkäät tarkkailupesät ympäri maata ovat tulevaisuutta, etenkin ilmastonmuutoksen edetessä. Seikkula on kehittänyt prototyypin digitaalisesta vaa’asta. Siihen voidaan kytkeä 200 anturia ilmaisemaan haluttuja ominaisuuksia.

”Luontoa on luettava entistä nopeammin ja tarkemmin.”

Ääri-ilmiöt, hellekaudet ja rankkasateet, yleistyvät. Seikkulaa harmittaa, jos Itä- ja Pohjois-Suomen kesät vettyvät pysyvästi.

Horsmasta on luovuttava tai on etsittävä uusia, kuivia pesäpaikkoja, kuten vaarojen rinteet tai vähäsateisia paikkakuntia.

Mutta Suomi ei ole monoliitti sääkartalla. Rannikolla kesät voivat olla aurinkoisia ja lämpimiä pitkälle syksyyn. Niinä vuosina mehiläiset noutavat kuusenkerkästä kirvalaumojen roiskimaa mesikastetta. Kuusihunaja on Rauman erikoistuote.

Luonto ottaa ja antaa.

Kuorma-auton takaovet lyödään kiinni. Lastina on 400 kiloa hunajaa vahan suojaamissa kakuissa. Moottori jyrähtää, suojavaatteet pidetään vielä päällä. Parvi ei ampaise perään. Mehiläisammattilaisia takaa-ajo ei häittäisi, sillä he ovat totuneet tuhansiin pistoihin.

”Hyttysenpistot ovat paljon pahempia”, Reima Palonen väittää.

Pasi Seikkula säestää ratin takana.

”Mehiläinen vähän kirpaisee, hyttysen pisto kutisee kauan.”

Tummat saksalaiset mehiläiset ovat sitä paitsi rauhallisia, jos niitä vertaa vaaleisiin italialaisiin työläisiin tai suomalaisiin ampiaisiin.

Honeckerin jälkeläiset on jalostettu kilteiksi. **SK**